

19.01.2023
Група М-1
Урок 5-6

**Тема: ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІДПРИЄМСТВА. РИНОК І
ПОВЕДІНКА НА НЬОМУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Мета: ознайомитися з характеристиками зовнішнього середовища підприємства, визначити місце підприємства на ринку господарювання

Зовнішнє середовище - це сукупність активних господарюючих суб'єктів, економічних, суспільних і природних умов, національних і міждержавних інституційних структур і інших зовнішніх умов і факторів, що діють в оточенні підприємства і впливають на різні сфери його діяльності.

Зовнішнє середовище включає в себе такі елементи як: постачальники, споживачі, конкуренти, державні органи, міжнародні та соціально-культурні фактори, стан економіки та науково-технічний прогрес.

Всі фактори зовнішнього середовища можна розділити на фактори, що безпосередньо впливають на функціонування організації, та фактори непрямого впливу.

До сфери прямого впливу належать: постачальники, споживачі, конкуренти, державні органи.

Постачальники – це джерела надходження первісних ресурсів в організацію, це можуть бути як матеріальні ресурси, робоча сила (трудові ресурси), капітал (фінансові ресурси), так і інформація, що надходить з зовнішнього середовища.

Споживачі – це ті, хто відчуває потреби і створює попит на певну продукцію, а також споживає вироблену продукцію. Тут необхідно зазначити, що умови функціонування підприємства у сучасній економіці потребують не шукати споживача для виготовленої продукції, а виробляти продукцію у якій є потреба.

Конкуренти – це підприємства, організації, що виробляють аналогічну продукцію, але можуть в процесі виробництва використовувати інші

продуктивні сили, за рахунок чого можуть мати переваги на ринку попиту певної продукції, або навпаки.

Державні органи – це органи, що регулюють діяльність підприємства, організації при здійсненні виробничих відносин на всіх стадіях суспільного виробництва.

До сфери непрямого впливу відносять: міжнародні та соціально-культурні фактори, стан економіки та науково-технічний прогрес.

Стан економіки – це фактор, що визначає загальну вартість вхідних ресурсів та здібність споживачів до придбання певних товарів та послуг.

Соціально-культурні фактори – це фактори, де мають перевагу життєві цінності та традиції, характерні для тієї чи іншої країни, тобто менталітет.

Міжнародні відносини – це взаємодія стану економіки країни-виробника визначеної продукції зі станом економіки країни-постачальника вхідних ресурсів, споживачів чи конкурентів.

Науково-технічний прогрес – це характеристика технологічного розвитку суспільства, яка безпосередньо впливає на виробництво тієї чи іншої продукції та має можливість отримати конкурентні переваги.

Взагалі зовнішнє середовище може бути охарактеризовано трьома основними якостями:

- 1) Взаємопов'язаність факторів зовнішнього середовища – це сила, з якою зміна одного фактора впливає на інші фактори.
- 2) Складність – кількість та різновид факторів, що значним чином впливають на організацію.
- 3) Рухливість – відносна швидкість зміни середовища.
- 4) Невизначеність – відносна кількість наявної інформації про середовище та впевненість у її точності.

Зовнішнє середовище як правило визначає внутрішню організаційну структуру підприємства, організації.

Ринок - це сфера товарного обміну і пов'язана з ним сукупність відносин, що складаються між товаровиробниками і покупцями з приводу купівлі-продажу.

Умови функціонування ринку: реалізація різноманітних форм власності і їх рівноправність, створення ринкової інфраструктури і вільна конкуренція, яка є регулюючою силою в ринковій економіці.

Ринок виконує наступні функції:

- регулюючу (регулює виробництво і обертання товарів і послуг);
- контролюючу (визначає суспільну значимість виробленого продукту і витраченої на його виробництво праці);
- розподільну (установлює необхідні відтворювальні пропорції, що забезпечують збалансованість економіки);
- стимулюючу (спонукує знижувати індивідуальні витрати праці, використовувати нову техніку);
- інформаційну (інформує про стан справ у господарській сфері);
- сануючу (звільнює суспільне виробництво від економічно слабких, неконкурентоздатних господарських одиниць).

Інфраструктуру ринку складає сукупність суб'єктів, що мають різні напрямки діяльності і забезпечують ефективну взаємодію всіх ринкових контрагентів. До найбільш важливих елементів ринкової інфраструктури відносяться: товарні, товарно-сировинні, фондові і валютні біржі, комерційні інформаційні центри, банки, транспортна і складська мережа, системи і засоби комунікації.

Існують наступні принципи поведінки суб'єктів господарювання у ринковій економіці:

- 1) принцип вольної економічної, господарської і підприємницької діяльності, що виявляється в наданні суб'єкту власницьких і підприємницьких прав, що дають можливість створити власну справу і втілити задуми в конкретні об'єкти, а також у ліквідації надмірних

обмежень на форми, види, об'єкти підприємництва підприємств і громадян;

- 2) принцип вільного ринкового ціноутворення;
- 3) принцип верховенства споживача;
- 4) принцип партнерства (на основі договорів і контрактних відносин);
- 5) принцип державного регулювання ринкових відносин (на основі державних програм, антимонопольних заходів, цінових обмежень, податкового, фінансово-кредитного і трудового законодавства).

Підприємство, будучи складовою частиною зовнішнього оточення, зобов'язано постійно вирішувати питання соціального розвитку не тільки власного трудового колективу, але і місцевого і загальнодержавного значення.

Поведінка суб'єктів господарювання ринку регулюється також принципами:

- взаємовигідності і рівноправності ділових відносин;
- відповідальності перед кінцевим споживачем;
- досягнення економічної і комерційної переваги винятково за рахунок інновацій;
- ощадливого ведення господарства;
- дотримання етичного кодексу підприємництва.